

Sygn. akt II CK 774/04

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lipca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Helena Ciepła (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

SSN Maria Grzelka

w sprawie z powództwa A. S.

przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej w W. Inspektoratowi w P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 20 lipca 2005 r., kasacji powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 22 kwietnia 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego w P. w części oddalającej powództwo o zapłatę zwaloryzowanego świadczenia z umowy ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci.

Rozstrzygnięcie to oparł na następujących aprobowanych ustaleniach Sądu Okręgowego:

Rodzice powódki w dniu 30 maja 1989 r. zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego Zakładu Ubezpieczeń umowę ubezpieczenia dzieci, udokumentowaną polisą nr (...), wskazując powódkę jako uposażone dziecko. Okres ubezpieczenia

wynosił 13 lat, suma ubezpieczenia 500.000 zł, a miesięczna składka 4.500 zł. Pozwany zobowiązał się wypłacić powódce sumę ubezpieczenia wzrastającą corocznie o 66%, a po upływie okresu ubezpieczenia kwotę 4.790.000, 00 zł przed denominacją.

Pozwany po urealnieniu sumy ubezpieczenia zaoferował powódce w dniu 28 sierpnia 2002 r. kwotę 803 zł, której powódka nie przyjęła, żądając wypłaty kwoty 170.524,00 zł.

Obecnie powódka ma 19 lat ,zdała maturę i zamierza podjąć studia. Mieszka z rodzicami i dwójką rodzeństwa, które także uczy się i wszyscy pozostają na utrzymaniu rodziców. Rodzice posiadają gospodarstwo rolne, które wydzierżawili w zamian za opłacanie podatków. Utrzymują się z renty, pobieranej przez ojca w kwocie 441,58 zł i matkę w kwocie 375 zł oraz z uprawy przydomowego ogródka.

Podzielił też Sąd Apelacyjny ocenę jurydyczną Sądu Okręgowego przyjmującą że wysokość zwaloryzowanego świadczenia na kwotę 2.378,16 zł odpowiada przesłankom z art. 358¹ § 3 k.c. Kwota ta została wyliczona przy przyjęciu za kryterium waloryzacji średniego wynagrodzenia i realnej wartości składki miesięcznej, przez porównanie stosunku składki do tego wynagrodzenia z daty zawarcia umowy (4.27%) oraz z daty realizacji umowy (0,02%). Sąd Okręgowy nie przyjął za miernik waloryzacji podanego przez powódkę wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych, ustalając że nie wskazała ona źródła pochodzenia tego wskaźnika.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd Okręgowy błędnie zwaloryzował świadczenie od określonej w umowie sumy ubezpieczenia w kwocie 500.000 zł (przed denominacją) zamiast od świadczenia pieniężnego w kwocie 4.790.000 zł uznał jednak, że w ostatecznym wyniku wyrok odpowiada prawu.

Powódka w kasacji opartej na obu podstawach wymienionych w art. 393¹ pkt 1 i 2 k.p.c. zarzuciła naruszenie przepisu art. 358¹ k .c. i art. 5 k.c. przez uznanie przeciętnego wynagrodzenia za miarodajny wskaźnik waloryzacji oraz przyjęcie za podstawę wyliczeń średniego wynagrodzenia za cały rok 1989 r. w kwocie 206.758 zł zamiast za pierwsze półrocze w kwocie 105.264.

W ramach drugiej podstawy zarzuciła naruszenie przepisu art.233 k.p.c. i 328 k.p.c. przez ustalenie sprzecznie z zebrany materiał, że powódka nie wskazała źródła pochodzenia podanego wskaźnika cen towarów i usług i pominięcie dowodu ze wskaźników GUS. W konkluzji wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzutowi naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie można odmówić słuszności. Sąd Apelacyjny przyjmując za własne ustalenia Sądu Okręgowego, aprobował sprzeczne z zebrany materiał ustalenie, że powódka nie wskazała źródła pochodzenia podanego wskaźnika cen towarów i usług, co spowodowało pominięcie w rozważaniach tego wskaźnika jako miernika waloryzacji. Uszło uwagi Sądów obu instancji, że powódka wskazała w swoim piśmie na k.7 akt, że są to wskaźniki GUS.

Nieuzasadniony natomiast okazał się zarzut naruszenia przepisu art. 328 § 2 k.p.c. Wbrew stanowisku skarżącej konstrukcja uzasadnienia zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie elementy wymagane tym przepisem. Sąd Apelacyjny jasno i w sposób nie budzący wątpliwości zaaprobował pogląd Sądu Okręgowego i zajął konkretne umotywowane stanowisko co do zasady i wysokości waloryzacji dochodzonego świadczenia z umowy ubezpieczenia.

Zasadny natomiast okazał się zarzut naruszenia przepisu art. 358¹ § 3 k.c.

Według ugruntowanego poglądu w orzecznictwie istota waloryzacji, także sądowej, oznacza przywrócenie świadczeniom wynikającym z zobowiązań pieniężnych ich pierwotnej wartości (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 2 grudnia 1999 r., III CKN 489/98, OSNC 2000/7-8/130).

Prawidłowa wykładnia tego przepisu w powiązaniu z jego § 1 prowadzi do wniosku, że przedmiotem waloryzacji jest określone sumą pieniężną świadczenie pieniężne stanowiące przedmiot zobowiązania od chwili jego powstania. Jeśli zatem źródłem powstania zobowiązania jest umowa, w której ustalono wysokość świadczenia pieniężnego, to jego wysokość może być zmieniona w drodze waloryzacji sądowej na podstawie przepisu art. 358¹ § 3.

Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że już w dacie zawarcia umowy w 1989 r. strony ustaliły wysokość świadczenia pieniężnego ubezpieczyciela określoną sumą pieniężną 4.790.000 zł przed denominacją, z zastrzeżeniem że spełnienie tego świadczenia nastąpi po upływie okresu ubezpieczenia, tj. po upływie 13 lat. Tak określone świadczenie pieniężne winno być przedmiotem waloryzacji, a nie jak błędnie przyjęły Sądy obu instancji suma ubezpieczenia w kwocie 500.000 zł przed denominacją. Takiemu stanowisku dał wyraz Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 listopada 2001 r. V CKN 489/00 (OSNC 2002/7-8/104) i pogląd ten Sąd w obecnym składzie podziela. Pogląd ten, jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, był znany Sądowi Apelacyjnemu, bowiem

stwierdził, że Sąd pierwszej instancji błędnie zwaloryzował świadczenie od sumy ubezpieczenia, zamiast od sumy objętej realizacją umowy, jednakże bez uzasadnionej podstawy przyjął, że wyrok w ostatecznym wyniku odpowiada przesłankom waloryzacji z art. 358¹ § 3 k.c. Nie rozważył też jako miernika waloryzacji podanych przez powódkę oficjalnych wskaźników GUS i poza błędnym przyjęciem przedmiotu świadczenia, błędnie przyjął także przeciętne wynagrodzenie za cały rok 1989 zamiast z daty zawarcia umowy a więc za pierwsze półrocze 1989 r.

Z tych przyczyn zaskarżony wyrok uchylono i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania (art. 393¹³ w związku z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego ... (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz.98).